

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

_____ М.В. Поляков
« _____ » _____ 2018 р.

УЗГОДЖЕНО

Проректор

з науково-педагогічної роботи

_____ В.А. Куземко
« _____ » _____ 2018 р.

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ**

для вступу на навчання за освітнім рівнем магістра
на основі освітнього ступеня бакалавра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста)
за спеціальністю **016 Спеціальна освіта**
(Освітня програма – Спеціальна освіта)

Розглянуто на засіданні вченої ради
факультету психології та спеціальної освіти
від « 13 » 03 2018 р. протокол № 4
Голова вченої ради _____ (Д.С. Волков)

Дніпро
2018

Укладачі програми:

1. Нетьосов Сергій Іванович, к. пед. н., в.о. зав. кафедри педагогіки та спеціальної освіти ДНУ ім. Олесь Гончара;
2. Никоненко Наталія Валеріївна, к. пед. н., доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти,;
3. Коробов Євген Тимофійович, к. пед. н., доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти;
4. Ніколенко Людмила Миколаївна, доцент кафедри педагогіки та корекційної освіти, кандидат педагогічних наук;
5. Фролова Наталія Вікторівна, к. психол. н., доцент кафедри педагогічної та вікової психології.

Програма ухвалена

- на засіданні кафедри педагогіки та спеціальної освіти:

від «27» листопада 2018 р. протокол № 9

В. о. завідувача кафедри Нетьосов (С. І. Нетьосов)
(підпис) (прізвище та ініціали)

- на засіданні науково-методичної ради за спеціальністю (напрямом підготовки) 016 Спеціальна освіта від «28» листопада 2018 р. протокол № 6

Голова Волков (Д.С. Волков)
(підпис) (прізвище та ініціали)

I ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Фахове випробування – форма вступного випробування для вступу на основі здобутого ступеня бакалавра, магістра або освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста, яка передбачає перевірку здатності до опанування освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти на основі здобутих раніше компетентностей.

Результати фахового вступного випробування зараховуються для конкурсного відбору осіб, які на основі ступеня бакалавра, магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста) вступають на навчання для здобуття ступеня магістра. Приймальна комісія університету допускає до участі у конкурсному відборі осіб, які за результатом фахового вступного випробування отримали не менше 40 балів за шкалою від 0 до 100 балів.

Програма фахового випробування для вступу на навчання за освітнім рівнем магістра за спеціальністю 016 Спеціальна освіта (Освітня програма – Спеціальна освіта) містить питання з таких *нормативних* навчальних дисциплін природничо-наукової та професійної підготовки бакалавра за напрямом підготовки 6.010105 Корекційна освіта (за нозологіями):

1. Логопедія;
2. Корекційна психопедагогіка;
3. Спеціальна психологія;
4. Педагогіка;
5. Основи теорії і методики виховної роботи.

II ПЕРЕЛІК ТЕМ, З ЯКИХ ВІДБУВАЄТЬСЯ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНИКА

1. ЛОГОПЕДІЯ

Тема 1. *Етіопатогенез дислалій*. Визначення та характеристика дислалії. Причини дислалії. Форми дислалії. Види дислалії. Дефекти відтворення звуків мовлення. Принципи логопедичного впливу при дислалії. Методи логопедичної корекції дислалії. Підготовчий етап. Етап формування первинних вмінь та навичок вимови звуків. Етап формування комунікативних вмінь та навичок.

Тема 2. *Етіопатогенез дизартрій*. Визначення та характеристика дефекту при дизартрії. Характеристика відділів мовленнєво-рухового апарату. Симптоми та синдроми дизартрій. Клініко-фізіологічні аспекти дизартрій. Причини виникнення дизартрії. Клініко-психологічна характеристика дітей із дизартрією. Психолінгвістичні аспекти дизартрії. Класифікація дизартрій. Бульбарна дизартрія. Псевдобульбарна дизартрія. Екстрапірамідна дизартрія. Мозочкова дизартрія. Коркова дизартрія. Три ступені дизартрії. Напрями та особливості обстеження дитини з дизартрією. Мета та зміст обстеження дітей із дизартрією. Корекційна робота при дизартріях. Вироблення контролю за положенням роту. Артикуляційна гімнастика. Розвиток голосу. Корекція

мовленнєвого дихання. Розвиток відчуттів артикуляційних рухів та артикуляційного праксису. Корекція звуковимови. Особливості відновлюваної роботи з дітьми з дизартрією. Стерта дизартрія. Особливості діагностики стертої дизартрії. Особливості логопедичної роботи при стертій дизартрії. Методика подолання фонетичних порушень при стертій дизартрії.

Тема 3. **Етіопатогенез ринолалій.** Визначення, поширеність та патогенез ринолалії. Етіологічні чинники виникнення природжених вад обличчя. Класифікація незрощень. Механізм мовлення у нормі та при ринолаліях. Класифікація ринолалій. Основні форми ринолалій. Характеристика мовлення дитини з ринолалією. Особливості соматичного розвитку дитини з ринолалією. Основні принципи логопедичної роботи при ринолалії. Логопедична робота у доопераційний період: підготовчий та основний періоди. Особливості логопедичної роботи після операції.

Тема 4. **Характеристика ФФНМ.** Поняття про фонетичний та фонематичний слух, сприймання. Вплив порушень фонематичного слуху на розвиток усного мовлення дитини. Ієрархія фонематичних процесів в онтогенезі. Методика логопедичного впливу при ФФНМ. Обстеження дітей із ФФНМ. Організація роботи в групах для дітей з ФФН. Корекція ФФН у дітей дошкільного віку. Корекція ФФН у дітей шкільного віку.

Тема 5. **Етіопатогенез ЗНМ.** Поняття загального недорозвинення мовлення. Причини та механізми загального недорозвинення мовлення. Клінічні групи дітей із ЗНМ. Рівні ЗНМ. Корекційна робота при ЗНМ. Методика корекційно-педагогічної роботи при загальному недорозвиненні мовлення.

2. КОРЕКЦІЙНА ПСИХОПЕДАГОГІКА

Тема 1. **Загальні засади корекційної педагогіки.** Предмет і завдання корекційної педагогіки, її зв'язки зі спеціальною психологією та медициною. Галузі корекційної педагогіки (сурдопедагогіка, тифлопедагогіка, логопедагогіка, корекційна психопедагогіка, ортопедагогіка). Основні поняття корекційної педагогіки. Значення курсу «Корекційна педагогіка» в системі підготовки сучасного педагога. Розуміння норми і аномалії у психофізичному розвитку особистості. Екзогенні та ендогенні причини порушень психофізичного розвитку. Загальні та специфічні закономірності розвитку, навчання і виховання атипових дітей.

Тема 2. **Особливості розвитку, навчання та виховання особистості при глибоких порушеннях інтелекту.** Розумово відсталі діти. Поняття, ступені і форми розумової відсталості. Основні психологічні особливості розвитку та навчально-пізнавальної діяльності розумово відсталих учнів. Диференційований та індивідуальний підхід до розумово відсталих дітей в процесі навчання. Особливості змісту освіти розумово відсталих дітей. Розумово відсталий учень в дитячому колективі. Опора на позитивні якості і переважно збережені можливості дитини в корекційно-виховному процесі. Основні психолого-педагогічні «правила» підходу до розумово відсталих дітей в умовах інклюзивного навчання.

Тема 3. **Особливості розвитку, навчання та виховання особистості при ЗПР.** Діти з затримкою психічного розвитку. Проблема вивчення, навчання та виховання дітей із ЗПР. Типологія ЗПР (класифікація К.С. Лебединської). Особливості психічних процесів дітей із ЗПР та їх навчальної діяльності. Зміст освіти дітей із ЗПР. Індивідуальний підхід до дітей із ЗПР в умовах інклюзивного навчання.

Тема 4. **Особливості розвитку, навчання та виховання особистості при відхиленнях емоційно-вольової сфери та соціальної поведінки (питання корекційної психопедагогіки).** Діти з відхиленнями емоційно-вольової сфери та соціальної поведінки. Види порушень емоційно-вольової сфери. Адаптивна поведінка дітей та підлітків. Психічні стани учнів та їх вплив на навчальну діяльність, поведінку і формування характеру. Дитячий аутизм. Роль педагога та психолога у діагностиці, попередженні та корекції порушень емоційно-вольової сфери та соціальної поведінки. Детермінуюче та корекційно-педагогічне значення колективних форм діяльності дітей із вадами емоційно-вольового розвитку та поведінки.

Тема 5. **Особливості розвитку, навчання та виховання особистості при порушеннях рухової сфери (питання ортопедагогіки).** Діти з порушенням опорно-рухового апарату та моторного розвитку. Дитячий церебральний параліч. Врахування особливостей порушень моторної сфери у різних видах навчальної діяльності дітей, організації їх спілкування та участі у позакласній роботі. Комплексні порушення психофізичного розвитку дітей, їх види та врахування в умовах інклюзивного навчання.

3. СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Тема 1. **Загальні питання спеціальної психології.** Предмет і завдання спеціальної психології. Методи та принципи дослідження у спеціальній психології. Поняття «дитина з порушенням психофізичного розвитку». Класифікація порушень психофізичного розвитку. Складові спеціальної психології. Дефект розвитку та його структура.

Тема 2. **Загальні питання психології розумово відсталого дитини.** Характеристика розумової відсталості. Ознаки розумової відсталості. Види розумової відсталості. Ступені розумової відсталості. Особливості психологічного розвитку розумово відсталих дошкільників та корекція його порушень. Психологічна характеристика пізнавальної діяльності розумово відсталих учнів та її корекція. Психологічна характеристика та корекція особистості розумово відсталого учня.

Тема 3. **Психологічні особливості дітей із порушеннями аналізаторів і мовлення.** Особливості психічного розвитку дітей із порушенням слуху. Причини вад слуху, їх діагностика та їх класифікація. Психологічні особливості розвитку особистості при глибоких порушеннях зору. Класифікація осіб з порушеннями зору, її значення для корекційно-реабілітаційної практики. Психологічні особливості розвитку особистості при тяжких порушеннях мовлення. Анатомо-фізіологічні механізми мовлення і основні закономірності його розвитку у дитини. Клініко-педагогічна та психолого-педагогічна

класифікація мовленнєвих порушень. Психологічні особливості розвитку дітей із ДЦП, ЗПР, відхиленнями в емоційно-вольовій сфері та соціальній поведінці.

Тема 4. **Психологічні особливості розвитку особистості при порушеннях рухової сфери.** Діти з порушенням опорно-рухового апарату та моторного розвитку. Дитячий церебральний параліч (ДЦП), його основні прояви. Врахування особливостей порушень моторної сфери у різних видах навчальної діяльності дітей, організація їх міжособистісного спілкування.

Тема 5. **Психологія дітей із затримкою психічного розвитку.** Загальна характеристика дітей із затримкою психічного розвитку (ЗПР). Типологія ЗПР (класифікація Лебединського).

Тема 6. **Діти з синдромом аутизму та аутичних рис.** Поняття аутизму. Симптоми дитячого аутизму, що найбільш діагностуються.

Тема 7. **Комплексні порушення психофізичного розвитку.** Діти із відхиленнями емоційно-вольової сфери та соціальної поведінки. Види порушень емоційно-вольової сфери. Психопатичні форми поведінки.

4. ПЕДАГОГІКА

Тема 1. **Загальні основи педагогіки.** Поняття про педагогіку. Основні педагогічні категорії. Предмет і завдання педагогіки. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Способи та рівні науково-педагогічного дослідження. Методи науково-педагогічних досліджень у сучасній педагогічній науці. Педагогічний експеримент. Загальні закономірності розвитку особистості. Особистість, індивідуальність та індивід. Рушійні сили процесу розвитку особистості. Середовище, виховання та спадковість. Роль спадковості у людському розвитку. Проблема успадкування спеціальних задатків, інтелектуальних та моральних якостей. Вплив середовища на процес формування особистості. Вікові кризи у розвитку особистості. Активна діяльність особистості як фактор її розвитку.

Тема 2. **Теорія виховання.** Визначення виховання. Поняття про процес виховання. Структура процесу виховання. Умови для ефективності процесу виховання. Процес виховання як система. Особливості виховного процесу. Загальні закономірності процесу виховання. Характеристика принципів виховання. Поняття про методи виховання. Класифікація методів виховання. Методи формування свідомості особистості. Методи організації діяльності. Методи стимулювання. Вибір методів виховання. Колектив як форма виховання. Учніський колектив. Розвиток дитячого колективу. Колектив і особистість. Педагогічне управління колективом.

Тема 3. **Теорія освіти і навчання.** Поняття про дидактику. Основні завдання дидактики. Поняття про зміст освіти. Фактори, що зумовлюють формування змісту освіти. Наукові вимоги до формування змісту освіти. Реалізація змісту освіти в сучасній школі. Суть процесу навчання. Процес навчання як система. Цілі процесу навчання (цільовий компонент). Стимулювання процесу навчання (стимуляційно-мотивуючий компонент). Зміст навчального процесу (змістовий компонент). Організація навчально-

пізнавальної діяльності учнів (операційно-діяльнісний компонент). Контроль і регулювання навчально-пізнавальної діяльності (контрольно-регулювальний компонент). Оцінка і самооцінка якості оволодіння виучуваним матеріалом (оцінно-результативний компонент). Система дидактичних принципів. Класифікація методів навчання. Методи організації та самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності. Методи стимулювання і мотивації учіння. Методи контролю і самоконтролю в навчанні. Поняття про форми навчання. Урок як основна форма навчання. Типи уроків, їх структура. Нестандартні уроки. Допоміжні форми навчання. Психолого-педагогічні вимоги до перевірки та оцінки знань, умінь і навичок. Види контролю: попередній, поточний, періодичний та заключний. Методи контролю: усний, письмовий, графічний, програмний.

Тема 4. *Школотзнавство*. Принципи управління освітою. Структура управління освітою в Україні. Системний підхід до управління педагогічним процесом. Керівна діяльність адміністрації. Педагогічна рада школи. Функції директора школи та його заступників. Планування роботи у загальноосвітньому навчальному закладі. Атестація педагогічних кадрів.

Тема 5. *Сучасний учитель, його діяльність і професійне зростання*. Учитель, його роль і значення у навчально-виховному процесі. Функції учителя. Науково-методична робота у загальноосвітньому навчальному закладі. Підвищення фахової кваліфікації педагогів. Зміст педагогічної майстерності, шляхи її становлення та реалізації. Культура педагогічного мовлення. Майстерність педагогічного спілкування.

5. ОСНОВИ ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ

Тема 1. *Основи теорії виховної роботи з дітьми, що мають порушення інтелектуального розвитку*. Вчення про розвиток та виховання дитини з вадами інтелектуального розвитку. Загальні закономірності та принципи виховання дітей із вадами інтелектуального розвитку. Загальне поняття про форми корекційно-виховної діяльності з учнями, що мають вади інтелектуального розвитку. Методи корекційного виховання дітей із порушеннями інтелектуального розвитку.

Тема 2. *Основи методики виховної роботи з дітьми, що мають порушення інтелектуального розвитку*. Напрями корекційно-виховної роботи з дітьми, що мають вади інтелектуального розвитку. Дитячий колектив і корекційне творче виховання. Форми роботи вихователя з дитячим колективом у спеціальній школі. Самопідготовка і її місце у корекційно-виховній системі спеціальної школи. Педагогічна взаємодія вихователя з батьками учнів.

ІІІ ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

До навчальної дисципліни «Логопедія»

Основна

1. Шеремет М.К. Логопедія: підр. / М.К. Шеремет, В.В. Тарасун та ін. – К.: Слово, 2014. — 672 с.
2. Волкова Л.С. Выявление и коррекция нарушений устной речи у слепых и слабовидящих детей. – К., 1990.
3. Волкова Л.С. Логопедия. – М.: Просвещение, 1989.
4. Кондратенко В.О. Заїкання: феноменологія та основні напрямки реабілітації: посіб. для вищих навчальних закладів. К.: КНТ, 2006. – 70 с.
5. Правдина И.В. Логопедия.. – М.: Просвещение, 1973.
6. Тарасун В.В. Логодидактика. Навчальний посібник для вищих навчальних закладів. – К.: Видавництво Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, 2004. – 348 с.
7. Пінчук Ю.В., Циба Л.І. Мовленнєві вправи для виховання у дітей правильної вимови звуків. 2004.

Додаткова

1. Хрестоматія з логопедії. / За ред. Шеремет М.К. – К.: КНТ, 2006. – 360 с.
2. Кондратенко В.О. Комп'ютерні ігри зі словотворення. Методичні рекомендації. – К.: Вид-во Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, 2004.

До навчальної дисципліни «Корекційна психопедагогіка»

Основна

1. Липа В. А. Основы коррекционной педагогики: учеб. пособие / В. А. Липа. – Донецк, 2002. – 327 с.
2. Синьов В. М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: в 2 ч. / В. М. Синьов. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2007. – Ч.1. – 241 с., – Ч.2. – 223 с.

Додаткова

1. Конопляста С.Ю., Рождественська М.В. Ранній дитячий аутизм. – К.: Видавництво Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, 2004.
2. Освітні технології: навч.-метод. посіб. /О.М. Пехота, А.З.Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; За заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с.
3. Ротенберг В.С., Бондаренко С.М. Мозг. Обучение. Здоровье: Кн.для учителя. – М.: Просвещение, 1989. – 239 с.: ил....

До навчальної дисципліни «**Спеціальна психологія**»

Основна

1. Основы специальной психологии. /Под ред.. Кузнецовой Л.В., - М., Академия, 2002. – 425с....
2. Психологія розумово відсталого дитини: підруч. / В.М. Синьов, М.П. Матвеева, О.П. Хохліна. – К.: Знання, 2008. – 359 с.
3. Сорокин В.М. Специальная психология: учебное пособие. .- СПб.: Питер, 2003.- 304 с.

Додаткова

1. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Науково-метод. посібник. – К.: ІЗМН, 1998. – 204 с.
2. Ротенберг В.С., Бондаренко С.М. Мозг. Обучение. Здоровье: Кн.для учителя. – М.: Просвещение, 1989. – 239 с.: ил....

До навчальної дисципліни «**Педагогіка**»

Основна

1. Волкова Н.П. Педагогіка: Нав. посіб. Вид. 4-те, перероб., доп. – К. : Академвидав, 2014. – 616 с. (базовий підручник).
2. Пехота О.М., Старева А.М. Особистісно орієнтоване навчання: підготовка вчителя: Монографія. – 2-ге вид. доп. та перероб. – Миколаїв: Вид-во «Гліон», 2007. – 272с.
3. Педагогіка: Навч. посібник /В.М.Галузяк, М.І.Сметанський, В.І.Шахов. – 3-є вид., випр. і доп. – Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2006. – 400с.
4. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: Монографія / С.О.Сисоєва, А.М.Алексюк, П.М.Воловик та ін.; За ред. С.О.Сисоєвої. – К.: ВІПОЛ, 2001. – 502 с.

Додаткова

1. Амонашвили Ш.А. Психологические основы педагогики сотрудничества. – К.: Освіта, 1991. – 110 с.
2. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Науково-метод. посібник. – К.: ІЗМН, 1998. – 204 с.
3. Громкова М.Т. Психология и педагогика профессиональной деятельности: Учеб. пособие для вузов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 415с. – (Серия «Педагогическая школа. XXI век».).
4. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. /О.М. Пехота, А.З.Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; За заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с.
5. Хуторской А.В. Методика личностно-ориентированного обучения. Как обучать всех по-разному?: Пособие для учителя. – М.: ВЛАДОС-ПРЕСС, 2005. – 383 с.

До навчальної дисципліни «**Основи теорії і методики виховної роботи**»

Основна

1. Бех І.Д. Виховання особистості. Кн. 1: Особистісно-орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади. – К.: Либідь, 2003. – С. 3 – 6.
2. Кот М.З. Теорія і методика виховної роботи у допоміжній школі. – К., 1998.

Додаткова

1. Семиченко В.А. Психологія педагогічної діяльності: Навч. посіб. – К.: Вища школа, 2004. – 335 с.

IV СТРУКТУРА ВАРІАНТУ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Кожний варіант фахового вступного випробування містить **40** тестових питань, зміст яких стає відомим вступнику лише при отриманні варіанту випробування.

Варіант складається із завдань таких форм:

- 1) Питання на обрання правильної відповіді – до кожного питання надаються чотири варіанти відповіді, з яких вступник має обрати одну, зробивши відповідну позначку;
- 2) Питання на встановлення відповідності – до кожного питання надано інформацію, позначену цифрами ліворуч і літерами праворуч, для якої вступник повинен встановити відповідність, зробивши відповідні позначки у таблиці на перетинах рядків і стовпчиків.

Розподіл питань у кожному варіанті:

- за формою завдань

№ з/п	Форма завдання	Кількість одиниць у варіанті
1	Питання на обрання правильної відповіді	30
2	Питання на встановлення відповідності	10
	Усього	40

- за темами навчальних дисциплін

№ з/п	Зміст питання	Кількість одиниць у варіанті
1	За темами навчальної дисципліни « Логопедія »	9
2	За темами навчальної дисципліни « Корекційна психопедагогіка »	8

3	За темами навчальної дисципліни «Спеціальна психологія»	4
4	За темами навчальної дисципліни «Педагогіка»	12
5	За темами навчальної дисципліни «Основи теорії і методики виховної роботи»	7
	Усього	40

V КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ

Оцінка за відповідь на кожне питання варіанту фахового вступного випробування може набувати одного з двох значень:

максимального значення кількості балів – за правильною відповіді,
мінімального значення (0 балів) – за неправильною відповіді.

Розподіл максимальної кількості балів за відповіді на завдання різної форми наведений у таблиці:

№ з/п	Форма завдання	Максимальне значення, кількість балів	Максимальна кількість балів, яка може бути набрана за виконання завдань певної форми
1	Питання на обрання правильної відповіді	2	$30 \cdot 2 = 60$
2	Питання на встановлення відповідності	4 – за увесь тест	$10 \cdot 4 = 40$
		4/4 – за кожну вірно встановлену відповідність	
	Усього		100